

## **Ο.Λ.Μ.Ε.**

Κορνάρου 2 και Ερμού  
ΤΗΛ: 210 32 30 073 – 32 21 255  
FAX: 210 32 27 382 – 33 11 338  
e-mail: [olme@otenet.gr](mailto:olme@otenet.gr)  
[www.olme.gr](http://www.olme.gr)

Αθήνα, 24/1/08

### **ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ ΤΗΣ ΟΛΜΕ ΓΙΑ ΤΟ ΔΙΕΘΝΗ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟ ΤΗΣ PISA**

Για μια ακόμη φορά τα αποτελέσματα της διεθνούς έρευνας PISA (2006), που δημοσιοποιήθηκαν πρόσφατα, βρέθηκαν στο προσκήνιο της δημοσιότητας. Ειδικά για τη χώρα μας, **η δημόσια συζήτηση επικεντρώθηκε στη χαμηλή θέση στην οποία κατατάχθηκαν οι μαθητές/μαθήτριες και σε απόπειρες ερμηνείας του φαινομένου**. Η εξήγηση που προβάλλεται συνήθως, ότι οι στόχοι, οι προτεραιότητες και τα κριτήρια αξιολόγησης του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος διαφέρουν από τα αντίστοιχα σε άλλες χώρες της Ευρώπης, δεν είναι αβάσιμη. Δεν επαρκεί όμως για να αναλυθεί το φαινόμενο σε όλη του την έκταση.

**Ανάμεσα στους εκπαιδευτικούς σε όλο τον κόσμο επικρατεί σκεπτικισμός και ανησυχία για την πολιτικοποίηση των αποτελεσμάτων του Προγράμματος PISA**. Και πρόσφατα, με την ανακοίνωση των αποτελεσμάτων του PISA 2006, έχουμε γίνει μάρτυρες της ίδιας ιστορίας. **Στις χώρες όπου οι μαθητές καταγράφουν υψηλές επιδόσεις οι πολιτικοί συγχαίρουν τους εαυτούς τους και πιστώνονται με μια αποτελεσματική εκπαιδευτική πολιτική**. Στις χώρες με χαμηλότερα επιτεύγματα, **οι πολιτικοί κατηγορούν τους εκπαιδευτικούς για την κακή απόδοση**. Και στις δύο περιπτώσεις, οι αναφορές των μέσων ενημέρωσης τείνουν να εστιάσουν το ενδιαφέρον τους στην κατάταξη και διολισθαίνουν εύκολα σε μια απλουστευτική προσέγγιση του τύπου «πίνακας βαθμολογίας πρωταθλήματος». Ωστόσο, **η πολυπλοκότητα της εκπαίδευσης δεν επιτρέπει τέτοιες προσεγγίσεις**, στις οποίες οι μαθητές και μαθήτριες κάποιων χωρών απεικονίζονται ως νικητές και άλλων ως ηττημένοι.

**Η PISA μπορεί να προσφέρει μόνο ένα στιγμιότυπο για το πώς μια ομάδα μαθητών/σπουδαστών αποκρίνεται σε ένα σύνολο ερωτήσεων**. Δεν απεικονίζει, γιατί δεν μπορεί να το κάνει, **μια συνολική εικόνα της εκπαίδευσης σε οποιαδήποτε χώρα**. «Πρέπει να ανησυχούν σοβαρά οι συνδικαλιστές των εκπαιδευτικών, όταν βλέπουν τις εθνικές κυβερνήσεις να εφαρμόζουν τις εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις με δηλωμένο στόχο την υψηλότερη θέση στην PISA. Τέτοιοι επιφανειακοί στόχοι απειλούν βαθιά την ποιότητα της εκπαίδευσης και την πρόσβαση στην εκπαίδευση για όλους», υποστηρίζει η Διεθνής Συνομοσπονδία Εκπαιδευτικών Οργανώσεων (Education International, E.I.).

Η E.I. εξέτασε, επίσης, την πρόταση του ΟΟΣΑ, ότι τα εκπαιδευτικά συστήματα πρέπει να στρέψουν τους στόχους τους προς την ικανοποίηση της ζήτησης στην αγορά εργασίας, σε μια υπερ-ανταγωνιστική παγκόσμια αγορά. **Η E.I. υποστηρίζει ότι η σχολική εκπαίδευση πρέπει να είναι κάτι περισσότερο από το να μαθαίνουμε πώς να κερδίζουμε**. Προβάλλει μια γενικότερη, ευρύτερη προσέγγιση στην εκπαίδευση, που λαμβάνει υπόψη της το μέλλον των μαθητών/-τριών ως πολιτών του κόσμου, όχι μόνο ως εργαζομένων. Το PISA, όμως, δεν διαμορφώνει μια συνολική εικόνα της εκπαίδευσης. Μπορεί να βοηθήσει για να υποκινήσει τη συζήτηση για την εκπαίδευση. Αλλά οποιαδήποτε προσπάθεια να χρησιμοποιηθούν τα αποτελέσματα του PISA για να υποστηριχθούν συγκεκριμένες

πολιτικές προτεραιότητες στην εκπαίδευση θα ήταν μια κακή χρήση της έκθεσης και των στοιχείων που περιέχει.

Για να διαμορφωθεί μια σαφέστερη εικόνα σχετικά με το όλο ζήτημα, επισημαίνουμε τα εξής:

**1. Ο διαγωνισμός PISA έχει πολλά και σοβαρά μειονεκτήματα.** Είναι βέβαιο ότι δεν καλύπτει τις προϋποθέσεις που θα τον καθιστούσαν ένα έγκυρο και αξιόπιστο εργαλείο ως προς αυτό που οι εμπνευστές του δηλώνουν ότι επιδιώκει. Να αξιολογήσει, δηλαδή, το βαθμό στον οποίο οι 15χρονοι μαθητές κατέχουν τις βασικές γνώσεις και τις δεξιότητες για την πλήρη συμμετοχή τους στην κοινωνία. **Αξιολογεί μόνο ένα μέρος των γνώσεων και δεξιοτήτων σε ορισμένα βασικά μαθήματα του σχολικού προγράμματος και είναι προσανατολισμένος περισσότερο προς την πράξη και την εφαρμογή παρά προς τη θεωρία.** Ειδικότερα το PISA 2006 εστιάζει κυρίως στην κατανόηση των επιστημονικών εννοιών και την εφαρμογή τους σε πραγματικές καταστάσεις. Αυτή η τεχνοκρατική προσέγγιση στοχεύει έμμεσα στην προσαρμογή των παρεχόμενων από το σχολείο γνώσεων σε μια κοινή κατεύθυνση, που υπαγορεύεται κατά βάση από τις απαιτήσεις της αγοράς. Η προσαρμογή των γνώσεων που παρέχει το σχολείο στις κλίσεις και τις δεξιότητες των παιδιών και η ανάπτυξη της ικανότητας εφαρμογής των γνώσεων αυτών στην καθημερινή τους ζωή αποτελούν μόνο ένα από τους σκοπούς της εκπαίδευσης που επιδιώκει το σχολείο.

**2. Ακόμη λιγότερο αξιόπιστα και έγκυρα είναι τα αποτελέσματα του διαγωνισμού όταν συσχετιστούν με τις διαφορετικές συνθήκες διεξαγωγής του σε κάθε χώρα.** Οι διοργανωτές του διαγωνισμού υποστηρίζουν ότι επιλέγουν εξεταστέα θέματα που θεωρούνται κοινού επιπέδου δυσκολίας, ενώ απευθύνονται σε μαθητές και μαθήτριες από διαφορετικές χώρες, στις οποίες διαφέρουν τόσο οι εκπαιδευτικές όσο και οι ευρύτερες κοινωνικές συνθήκες. Επιπλέον, **διαφέρουν από χώρα σε χώρα και οι παράγοντες που αφορούν το επίπεδο οργάνωσης και λειτουργίας των εκπαιδευτικών συστημάτων, την κουλτούρα των εκπαιδευτικών και μαθητών και τα κριτήρια βάσει των οποίων αξιολογούνται τα εκπαιδευτικά αποτελέσματα.** Για παράδειγμα, από την ίδια την Έκθεση του PISA επισημαίνεται μια σαφής διαφορά μεταξύ συνήθων τρόπων μάθησης σε διαφορετικές χώρες. Στην Ανατολική και Κεντρική Ευρώπη οι μαθητές αποδίδουν καλύτερα στις φυσικές επιστήμες από την άποψη των θεωρητικών γνώσεων (δηλ. σε ό,τι αφορά επιστημονικά φαινόμενα και έννοιες), ενώ στις δυτικές χώρες οι μαθητές συνήθως κατέχουν μια καλύτερη δυνατότητα κατανόησης των επιστημονικών διαδικασιών (γνώσεις σχετικά με τις φυσικές επιστήμες). Επομένως **τα αποτελέσματα του PISA δεν μπορούν να αποτελέσουν μέτρο σύγκρισης εκπαιδευτικών συστημάτων ούτε η κατάταξη των κρατών στην έρευνα αυτή μπορεί να θεωρηθεί ως βάση για τη διατύπωση «οδηγιών» για τα κράτη που συμμετέχουν σχετικά με το πώς ή τι πρέπει να αλλάξουν τα εκπαιδευτικά τους συστήματα.**

**3. Η απόδοση των μαθητών και μαθητριών στο διαγωνισμό δεν εξαρτάται μονοσήμαντα από την ευφυΐα ή την εργατικότητα τους, ή από το ενδιαφέρον και την προσπάθεια των εκπαιδευτικών.** Επηρεάζεται και από άλλους παράγοντες, όπως είναι το αναλυτικό πρόγραμμα του σχετικού μαθήματος, οι τεχνικές εξέτασης και αξιολόγησης του διαγωνισμού, το παιδαγωγικό κλίμα που χαρακτηρίζει κάθε σχολείο καθώς και το κλίμα που χαρακτηρίζει το ευρύτερο κοινωνικό και πολιτισμικό περιβάλλον του μαθητή / της μαθήτριας, και βρίσκεται σε συνάρτηση με την κουλτούρα και την κυρίαρχη νοοτροπία σε όλα τα επίπεδα για το τι σημαίνει μάθηση και μόρφωση.

4. Από την άλλη πλευρά, η έρευνα PISA παρέχει και κάποια **ενδιαφέροντα πορίσματα**. Καταρχάς, τα στοιχεία δείχνουν ότι υπάρχει μεγάλη απόσταση μεταξύ των χωρών στην κατάταξή τους στα διάφορα επίπεδα επίδοσης βάσει του εθνικού εισοδήματος. Χώρες με υψηλότερα εθνικά εισοδήματα τείνουν να έχουν καλύτερη απόδοση. Η απόσταση, όμως, ανάμεσα στους μαθητές και μαθήτριες στο εσωτερικό κάθε χώρας είναι μεγαλύτερη από αυτή μεταξύ διαφορετικών χωρών, και συσχετίζεται με το κοινωνικοοικονομικό επίπεδο του περιβάλλοντος στο οποίο λειτουργεί το σχολείο. Επιβεβαιώνεται, έτσι, και από αυτή την έρευνα ότι **η απόδοση των μαθητών και μαθητριών επηρεάζεται άμεσα από τις κοινωνικές, οικονομικές και μορφωτικές ανισότητες του κοινωνικού περιβάλλοντος**.

#### **Συμπεράσματα - προτάσεις για τη χώρα μας**

**Για την ουσιαστική βελτίωση της εκπαίδευσής, ανεξάρτητα από τα όποια πορίσματα του προγράμματος PISA, μας πρέπει, να προωθηθούν αλλαγές στη δομή και στο περιεχόμενο του σχολείου, στις μεθόδους διδασκαλίας και μάθησης και στην αξιοποίηση των αναγκαίων κατά περίπτωση διδακτικών μέσων.** Και ασφαλώς, από τους στόχους της εκπαίδευσης δεν πρέπει να απουσιάζει και η καλλιέργεια των αναγκαίων δεξιοτήτων για την επίλυση προβλημάτων της καθημερινής ζωής.

Για τις περιπτώσεις μαθητών/μαθητριών με χαμηλή απόδοση και σοβαρές μαθησιακές δυσκολίες, υποστηρίζουμε την **αναγκαιότητα να προωθηθούν αντισταθμιστικές εκπαιδευτικές πολιτικές**. Έτσι, θα έχουν μια σημαντική ενίσχυση προκειμένου να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά τις όποιες δυσκολίες συναντούν και θα αμβλυνθούν φαινόμενα σχολικής αποτυχίας και μαθητικής διαρροής. Χρειάζεται, όμως, να εξασφαλιστούν τα κατάλληλα μέσα, το αναγκαίο εξειδικευμένο εκπαιδευτικό προσωπικό και πρόσθετοι πόροι. Η ΟΛΜΕ για τις περιοχές και τα σχολεία με χαμηλές εκπαιδευτικές επιδόσεις προτείνει την εφαρμογή γενικευμένων πρακτικών, όπως είναι οι **Ζώνες Εκπαιδευτικής Προτεραιότητας**.

Προς την ίδια κατεύθυνση, είναι αναγκαίο **να βελτιωθούν οι συνθήκες της υλικοτεχνικής υποδομής των σχολείων** με ταυτόχρονη κατάργηση της διπλής βάρδιας, να αντιμετωπιστούν οι **αρρυθμίες** που παρατηρούνται με την έναρξη κάθε σχολικού έτους σε ό,τι αφορά την έγκαιρη και επαρκή στελέχωση των σχολείων με διδακτικό προσωπικό και τον εφοδιασμό τους με κατάλληλα διδακτικά βιβλία και υλικά, και να ανανεωθούν οι παιδαγωγικές μέθοδοι. Όλα αυτά, βέβαια, προϋποθέτουν τη δραστική αύξηση των πόρων που διατίθενται για την παιδεία τουλάχιστον στο ποσοστό του **5% του ΑΕΠ**.

Τέλος, θεωρούμε αναγκαίο **να ληφθούν κατάλληλα μέτρα για την υποστήριξη του εκπαιδευτικού προσωπικού, που αποτελεί το κλειδί για οποιαδήποτε σημαντική αλλαγή στην εκπαίδευση**. Τέτοια μέτρα είναι η βελτίωση της αρχικής εκπαίδευσης των εκπαιδευτικών στα πανεπιστημιακά ιδρύματα, η καθιέρωση, επιτέλους, της συστηματικής, ετήσιας διάρκειας επιμόρφωσης του εκπαιδευτικού προσωπικού με ταυτόχρονη **απαλλαγή από τα διδακτικά καθήκοντα**, η ουσιαστική εισαγωγική επιμόρφωση μετά το διορισμό, η θεσμοθέτηση της μετεκπαίδευσης, και η διεύρυνση και ενίσχυση των προγραμμάτων ανταλλαγής εκπαιδευτικών και των υποτροφιών σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο.

Επειδή με την «πρωτιά» των μαθητών της Φιλανδίας στο διαγωνισμό PISA επανέρχεται η συζήτηση και στη χώρα μας για το **φιλανδικό εκπαιδευτικό μοντέλο**, είναι ενδιαφέρον να σημειώσουμε εδώ πως, σύμφωνα με τους Φιλανδούς εκπαιδευτικούς, η υψηλή ποιότητα του εκπαιδευτικού συστήματος στη χώρα τους

οφείλεται κυρίως σε παράγοντες όπως η μεγάλη σημασία που δίνουν στην **εκπαίδευση και την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, η ισόρροπη και χωρίς ανταγωνισμούς, ανάπτυξη των σχολικών μονάδων, η παροχή από το σχολείο ενός συνόλου υπηρεσιών** όπως δωρεάν γεύματα, προληπτικά προγράμματα υγείας κ.ά., που καλύπτουν έτσι πολλές ανάγκες των μαθητών, και άλλα παρόμοια. Σημαντικό στοιχείο του Φιλανδικού εκπαιδευτικού συστήματος είναι, ακόμη, **η εμπιστοσύνη στο έργο των εκπαιδευτικών και όχι ο διοικητικός τους έλεγχος**. Και βέβαια δεν πρέπει να μας διαφεύγει πως η Φιλανδία διαθέτει **διπλάσιους πόρους** για την εκπαίδευση από το ότι η χώρα μας (6,4% έναντι 3,1% επί του ΑΕΠ αντίστοιχα, σύμφωνα με τα στοιχεία του ΟΟΣΑ του 2004) και αναγνωρίζοντας το έργο των εκπαιδευτικών η χώρα αυτή αμείβει τους εκπαιδευτικούς της με **διπλάσιο μισθό** από ό,τι στην Ελλάδα (οι αμοιβές των Ελλήνων εκπαιδευτικών αντιστοιχούν στο 56% των αποδοχών των Φιλανδών, σύμφωνα με τα στοιχεία ΟΟΣΑ του 2007).

Συνοψίζοντας, ως συνδικαλιστικό κίνημα των εκπαιδευτικών της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης έχουμε πλήρη συνείδηση των προβλημάτων και των αδυναμιών του εκπαιδευτικού μας συστήματος. **Πιστεύουμε, όμως, ότι οδηγός στην όποια προσπάθεια για τη βελτίωσή του δεν μπορεί να είναι οι κατευθύνσεις του ΟΟΣΑ και, γενικότερα, οι επιδιώξεις των δυνάμεων της αγοράς, αλλά οι τεκμηριωμένες θέσεις και προτάσεις του εκπαιδευτικού κινήματος, που έχουν κοινό βηματισμό με τις ανάγκες και τα οράματα της ελληνικής κοινωνίας.**

Ο Πρόεδρος  
  
Γρ. Καλομοίρης

Για το Δ.Σ. της ΟΛΜΕ  


Ο Γ. Γραμματέας  
  
Κώστας Μπόικος